

nal och deras grannar, mellan patienter och vårdpersonal, och mellan olika grupper av vårdpersonal. Odbratt noterar att sektorn har »definierat sin position som belägen mellan institution och omvärld»... »Kanske är det just detta, att sektorn inte sökt forma och bygga det ideala avtrycket för 'den lidande människan', som mer än annat ger möjligheter att något kan hända». Och klinikchefen Filip Costa sanktionerar: »På detta sätt ger de rättvisa åt Sektorn, både dess utopi och dess människor.»

Boken är vackert formgiven av Greger Ulf Nilson och Fredrik Preisler. Omslaget manar till varsamhet och respekt.

Källa till fruktbara samtal

Boken borde finnas lättillgänglig inom psykiatrisk vård, allmänläkarvård och socialtjänst och användas i humanistiskt inriktade samtalsgrupper. Stoffets betoning på det allmänmänskliga öppnar vägar till en djupare förståelse, men gör också boken kontroversiell för den läsare som föredrar ett bestämmande perspektiv. Den bör därför kunna ge upphov till fruktbara samtal. •

Grevinna nedkom med 365 barn

Jan Bondeson, Arie Molenkamp. **The prolific countess. Margaretha van Henneberg and her 365 children. A legend once famous throughout Europe.** Pris ca 100 kr. Kan beställas från Draco, Box 2, 221 00 Lund.

Recensent: docent Ulf Högberg, kvinnokliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå.

Vad tänker de turister som idag besöker den holländska kyrkan i Loosduinen och läser skriften på träplattorna? Vad tänkte de som under århundraden begav sig på pilgrimsfärd hit? Till Loosduinen vallfärdade tusentals barnlösa kvinnor, tvättade sina händer i dopskålen och hoppades att kraften från legenden skulle göra dem fruktsamma: »Ers höghet, grevinnan Margareta av Henneberg, 42 år nedkom på långfredagen år 1276 med 365 barn... pojkar döptes alla till Jan och flickorna till Elisabeth;

alla barnen dog, tillsammans med sin mor, och de begravdes här i Loosduinens kyrka; detta hände för att grevinnan hade mött en fattig kvinna som hade burit tvillingar på sin arm, och grevinnan blev förvånad och förolämpade henne genom att påstå att tvillingarna måste ha olika fäder; den fattiga kvinnan förbannade grevinnan genom att önska att hon skulle bli havande med lika många barn som dagar på året, och detta mirakel inträffade... Gud skall därmed vara fruktad, ärad och prisad i evighet. Amen.»

Legend med biblisk anknytning

Förtjänstfullt har författarna, dr Jan Bondeson i Malmö och museiintendenten Arie Molenkamp sökt ursprunget för legenden, tecknat dess mytiska kraft och sökt förstå den i sitt sammanhang. Visst har grevinnan varit en historisk person, tillhörande makteliten i dåtida Europa. Dödsdatum var också rätt, men inte någonstans var det skrivet att något extraordinärt inträffat vid hennes död. Bara ett par generationer senare, på 1300-talet, finns legenden omtalad av dåtidens historiker verksamma vid munkkloster. Legendens uppträder sedan i olika versioner, men i det väsentliga oförändrad. De 365 barnen beskrivs som helt människolika, men i storlek som möss eller krabbor.

I en tid när digerdöden avfolkar landsändar får denna mångfasetterade legend luft under vingarna. Legendens knyter an till det bibliska temat om barnrikedomens välsignelse och barnlöshetens förbannelse och ger associationer till Sara och Hagar, Rakel och Lea, men också till Mariakulten. Också temat om Gud som står på de fattigas och förorättades sida och straffar den rika syndaren tillhör kristendomens grundackord. Legendens överlevde till och med reformationen, och kyrkan var ett vida berömt mål för pilgrimsfärder ända in på 1700-talet. Legendens var omtalad över hela Europa: från spanska sånger till encyklopedier.

Obstetriker har sökt förklaringar

Skeptikerna började sedan göra sig gällande. Den franske obstetrikeren François Mauriceau relaterade hela händelsen,

om än misstroget, i sina skrifter. Den engelske obstetrikeren John Maubrays tro på legenden blev till åtlöje under upplysningen. Dr Maubray hade även varit tillskyndare för Mary Toft, en engelsk bondkvinna, som övertygat den engelske kungen och framstående obstetriker att hon framfött 17 kanner. Det obskyra draget i legenden blir alltmer framträdande.

Kungliga museet i Köpenhamn, som under århundraden framhållit att man förvarat ett av grevinnan Margaretas barn, stor som en tumme, i en glasburk, strök sedan detta från sin inventarieförteckning. Rationellt sökte man sedan förklara det med att Margareta hade haft en tvillingförlossning eller måhända en druvbörd. Icke förty har legenden burit fram en förhoppning för vallfärdande barnlösa kvinnor och lämnar ännu idag ett budskap till turister som besöker kyrkan i Loosduinen. •

Utvidgat samarbete mellan sjukhus och primärvård

Peter Edwards, Stephen Jones, Dennes Shale, Mark Thursz. **Shared care – a model for clinical management.** 137 sidor. Oxford–New York: Radcliffe Medical Press, 1996. Pris £ 18.50. ISBN 1-85775-165-5.

Recensent: professor Calle Bengtsson, avdelningen för allmänmedicin, Vasa sjukhus, Göteborg.

Det var med stort intresse som jag startade min genomläsning om »shared care». För den som hunnit arbeta i över 20 år på sjukhus, fem år omväxlande på sjukhus och i primärvård och sedan ytterligare i mer än tio år inom primärvård skulle det kännas fint att läsa om en väl fungerande modell mellan sjukhusvård och primärvård inkluderande ett intensifierat samarbete.

Lovande inledning

Författarna definierar i sin introduktion »shared care»

(gemensamt omhändertagande av patienter i min översättning) som ett kliniskt omhändertagande som bygger på överenskomna standarder och ger vård av hög kvalitet och utnyttjar tillgängliga vårdresurser på ett optimalt vis. Man skall ha ett gemensamt och parallellt ansvar för patienten.

Ansatsen var lovande, i fri översättning: »att målmedvetet utveckla program för gemensamt omhändertagande av patienter (shared care) skulle utan tvivel leda till bättre fungerande vårdteam som arbetar inom gränsområdet mellan primärvård och sjukhusvård», och »att avsevärda fördelar kan förväntas om den process som styr samarbetet mellan de två organisationerna integreras».

Som en mycket personlig kommentar kan jag tillägga att jag själv aldrig riktigt förstått vitsen med att vi är två olika organisationer.

Inga nyheter

Efter att ha läst denna lovande inledning måste jag erkänna att jag efter hand blev allt mer besviken. Några spännande nyheter fann jag inte.

I mycket handlar boken om hur man remitterar från en nivå till en annan, och författarna framhåller värdet av att det finns fasta överenskommelser mellan sjukhusvårdens och primärvårdens företrädare samt överenskommelser om riktlinjer och standarder för god behandling. Telemedicinens möjligheter liksom möjligheter och svårigheter med dataanvändning i detta samarbete diskuteras också.

En reflektion jag gjorde var att jag sett svenska exempel på samarbete mellan sjukhusvård och primärvård som varit lika imponerande som de exempel som beskrivs i boken.

Begränsat värde

Jag tror att boken kan ge viss stimulans för den som arbetar för ett vidgat samarbete mellan sjukhusvård och primärvård, även om jag tror att de flesta liksom jag skulle finna värdet av boken begränsat. Jag håller dock helt med författarna om det grundbudskap som boken innehåller, nämligen att de historiska barriärer som finns mellan sjukhusläkare/motsvarande och primärvårdsläkare inte alltid uppskattas av våra patienter och att det är viktigt att vi finner modeller för ett utvidgat samarbete. •